

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY I ROZWOJU

DEPARTAMENT
EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU
SPOŁECZNEGO

DZF.VI.8460.13.IS.1
NK: 218182/15

Warszawa, 13 sierpnia 2015

Wojewódzki Urząd Pracy
w Olsztynie
Punkt przyjmowania korespondencji

Wpl. dnia 2015-08-18

Ilość załączników
Nr 2983

Jeremi Piścho,

Instytucje Zarządzające RPO
Instytucje Pośredniczące PO WER

uprzejmie informuję, że Departament EFS w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju jako koordynujący wdrażanie EFS przygotował we współpracy z Instytutem Badań Edukacyjnych materiał dotyczący uzyskiwania kwalifikacji w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Definiuje on pojęcie kwalifikacji występujące w *Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020* oraz wytycznych horyzontalnych m.in. w zakresie rynku pracy, edukacji na potrzeby realizacji projektów z EFS. Materiał powstał w odpowiedzi na skierowane do Ministerstwa pytania odnośnie interpretacji zapisów dotyczących kwalifikacji oraz prośby w sprawie ujednoczenia podejścia do tego zagadnienia.

2 powołanie,
Z-CADYREKTORA DEPARTAMENTU
A. D. U.
Aleksandra Dmitruk

Załącznik:

1. Podstawowe informacje dotyczące uzyskiwania kwalifikacji w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego

DW: DKF, DKS, DZF

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Ministerstwo
Infrastruktury i Rozwoju
ul. Wspólna 2/4
00-926 Warszawa

tel. 22 273 79 88
fax 22 273 89 19
www.mir.gov.pl
www.funduszeuropejskie.gov.pl

UNIA
EUROPEJSKA

Rozdzielnik – Instytucje Pośredniczące Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój

1. Pani Magdalena Świdnicka-Wołyńska, Dyrektor Departamentu Wdrażania EFS
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
2. Pan Michał Kępowicz, Dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich
Ministerstwo Zdrowia
3. Pan Andrzej Trzęsiara, Zastępca Dyrektora Departamentu Rozwoju Kapitału Ludzkiego
Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji
4. Pan Adam Niedzielski, Dyrektor Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich
Ministerstwo Sprawiedliwości
5. Pani Katarzyna Jarzębowska, Dyrektor Departamentu Funduszy Strukturalnych
Ministerstwo Edukacji Narodowej
6. Pan Krzysztof Motyk, Zastępca Dyrektora Departamentu Kontroli i Nadzoru
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
7. Pani Paulina Gąsiorkiewicz-Płonka, Kierownik Działu Rozwoju Kadry Naukowej
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
8. Pani Bożena Lublińska-Kasprzak, Prezes Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości
9. Pan Rafał Kociucki, p.o. Dyrektora Centrum Projektów Europejskich
10. Pani Monika Kwil - Skrzypińska, Dyrektor Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy w
Wałbrzychu – Filia we Wrocławiu
11. Pan Artur Janas, Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu
12. Pani Małgorzata Sokół, p.o. Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie
13. Pan Waldemar Stępak, p.o. Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Zielonej Górze
14. Pan Andrzej Kaczorowski, Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi
15. Pani Jacek Pająk, Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie
16. Pan Tomasz Sieradz, p.o. Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie
17. Pan Jacek Suski, Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu
18. Pan Tomasz Czop, Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie
19. Pani Janina Mironowicz, Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku
20. Pan Tadeusz Adamejtis, Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku
21. Pan Grzegorz Sikorski, Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach
22. Pan Arkadiusz Piecyk, Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach
23. Pan Zdzisław Szczepkowski, Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie
24. Pani Barbara Kwapiszewska, Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu
25. Pan Andrzej Przewoda, Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

Rozdzielnik – Instytucje Zarządzające Regionalnymi Programami Operacyjnymi

1. Pan Daniel Górski, Dyrektor Departamentu Koordynacji Programów Operacyjnych, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
2. Pan Jakub Krawczuk, Dyrektor Departamentu Wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
3. Pan Adam Hamryszczak, Dyrektor Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego
4. Pani Aneta Pieczykolan, Dyrektor Departamentu Regionalnego Programu Operacyjnego, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego
5. Pan Grzegorz Potrzebowski, Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego
6. Pan Rafał Pietrucień, Dyrektor Departamentu Rozwoju Regionalnego, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
7. Pani Irena Sochacka, Dyrektor Departamentu Funduszy Strukturalnych, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
8. Pan Grzegorz Orawiec, Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
9. Pani Sylwia Pędzińska, Dyrektor Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym, Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego
10. Pani Małgorzata Staś, Dyrektor Wydziału Rozwoju Regionalnego, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
11. Pan Zbigniew Gwadera, p.o. Dyrektora Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego, Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego
12. Pan Marcin Szmyt, Dyrektor Wydziału Zarządzania Strategicznego, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego
13. Pan Jakub Szymański, Dyrektor Departamentu Zarządzania Programami Operacyjnymi, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
14. Pan Jan Szymański, Dyrektor Departamentu Programów Regionalnych, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego
15. Pani Lidia Wójtowicz, Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego
16. Pani Bożena Wrzeszcz-Zawada, Dyrektor Departamentu Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego
17. Pani Karina Bedrunka, Dyrektor Departamentu Koordynacji Programów Operacyjnych, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
18. Pani Wioletta Susmanek, Dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
19. Pani Agnieszka Rypińska, Dyrektor Departamentu Rozwoju Regionalnego i Funduszy Europejskich, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
20. Pani Kamila Siwak, Zastępca Dyrektora Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

Podstawowe informacje dotyczące uzyskiwania kwalifikacji w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego

1. Pojęcie kwalifikacji

Kwalifikacja to określony zestaw efektów uczenia się (kompetencji), których osiągnięcie zostało formalnie potwierdzone przez upoważnioną do tego instytucję zgodnie z ustalonymi standardami. Nadanie kwalifikacji następuje w wyniku walidacji i certyfikacji.

Zgodność z ustalonymi standardami oznacza, że wymagania dotyczące kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), składających się na daną kwalifikację opisane są w języku efektów uczenia się. Ponadto, dla kwalifikacji powinny być również określone wymagania dotyczące walidacji, a proces nadawania kwalifikacji powinien być objęty zasadami zapewniania jakości.

Opisanie kwalifikacji za pomocą **efektów uczenia się** jest ważne z kilku powodów. Po pierwsze, pozwala w przejrzysty sposób przedstawić kompetencje osób posiadających kwalifikację. Stanowi więc cenne źródło informacji dla osób planujących ścieżkę swojego rozwoju osobistego i zawodowego oraz dla pracodawców. Po drugie, podejście oparte na efektach uczenia się w centrum uwagi stawia osiągnięcia osób uczących się. Pozwala to, by każda osoba – niezależnie od miejsca uczenia się i czasu poświęconego na uczenie się – mogła formalnie potwierdzić swoje kompetencje i przygotowanie do podejmowania określonych zadań. Po trzecie, umożliwi odniesienie kwalifikacji do jednego z ośmiu poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji, a za jej pośrednictwem do Europejskiej Ramy Kwalifikacji. Ułatwi w ten sposób porównywanie ze sobą kwalifikacji funkcjonujących na krajowym i międzynarodowym rynku pracy.

Walidacja to proces sprawdzania, czy – niezależnie od sposobu uczenia się – kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Walidacja obejmuje identyfikację i dokumentację posiadanych kompetencji oraz ich weryfikację w odniesieniu do wymagań określonych dla kwalifikacji. Walidacja powinna być prowadzona w sposób trafny (weryfikowane są te efekty uczenia się, które zostały określone dla danej kwalifikacji) i rzetelny (wynik weryfikacji jest niezależny od miejsca, czasu, metod oraz osób przeprowadzających walidację). Wynikiem walidacji jest decyzja potwierdzająca posiadanie efektów uczenia się.

Certyfikacja to proces, w wyniku którego uczący się otrzymuje od upoważnionej instytucji formalny dokument, stwierdzający, że uzyskał określoną kwalifikację. Certyfikacja następuje po walidacji, w wyniku wydania pozytywnej decyzji stwierdzającej, że wszystkie efekty uczenia się wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. W przypadku niektórych kwalifikacji certyfikacja i walidacja są prowadzone przez różne podmioty (np. egzamin na prawo jazdy przeprowadza Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego, natomiast dokument, tj. prawo jazdy, wydaje starosta powiatu). Certyfikaty i inne dokumenty potwierdzające uzyskanie kwalifikacji powinny być **rozpoznawalne** i **uznawane** w danym środowisku, sektorze lub branży.

Z uwagi na trwające prace nad zintegrowanym systemem kwalifikacji, nie jest możliwe wskazanie listy instytucji certyfikujących lub walidujących oraz samych kwalifikacji. Każda instytucja będąca stroną umowy o dofinansowanie (IP, IZ) decyduje o uznaniu danego dokumentu za potwierdzający uzyskanie kwalifikacji na podstawie powyższych przesłanek.

Docelowym katalogiem określającym możliwe do uzyskania kwalifikacje w Polsce powinny być kwalifikacje ujęte w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji, dla których został określony poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji. Kwalifikacje oraz instytucje będą wpisywane do ZRK po spełnieniu określonych wymagań (opis kwalifikacji, wymagania dotyczące walidacji, zasady zapewniania jakości).

2. Instytucje certyfikujące i walidujące

Przez **instytucję certyfikującą** należy rozumieć **instytucję uprawnioną do nadawania kwalifikacji i wydawania formalnego dokumentu (certyfikatu)**. Instytucjami certyfikującymi mogą być np.: uczelnie, okręgowe komisje egzaminacyjne, instytucje szkoleniowe, stowarzyszenia zawodowe, organy administracji publicznej.

Instytucje certyfikujące mogą samodzielnie przeprowadzać walidację (w takiej sytuacji procesy walidacji i certyfikacji muszą być odpowiednio rozdzielone) bądź przekazywać ją do **instytucji walidujących**, np. centrów egzaminacyjnych, instytucji szkoleniowych, szkół.

Należy wykazywać wyłącznie kwalifikacje, których jakość gwarantują odpowiednie procedury i nadzór sprawowany przez konkretny podmiot (np. egzaminy czeladnicze i mistrzowskie w różnych zawodach przeprowadzane są przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych). Zapewnienie jakości procesu walidacji efektów uczenia się jest kluczowe, jeśli wydany dokument ma stanowić wiarygodne poświadczenie uzyskanych kwalifikacji.

Przykłady instytucji pełniących role instytucji certyfikujących i walidujących dla różnych kwalifikacji:

Nazwa kwalifikacji	INSTYTUCJA WALIDUJĄCA	INSTYTUCJA CERTYFIKUJĄCA
Kwalifikacje ze szkolnictwa zawodowego	Okręgowe Komisje Egzaminacyjne	Okręgowe Komisje Egzaminacyjne
Kwalifikacje rzemieślnicze	Komisje egzaminacyjne przy izbach rzemieślniczych	Izby rzemieślnicze
ECDL	Centra Egzaminacyjne akredytowane przez PTI	Polskie Towarzystwo Informatyczne
Licencje lotnicze	Urząd Lotnictwa Cywilnego	Urząd Lotnictwa Cywilnego
Kwalifikacje w sektorze bankowym i finansowym	Warszawski Instytut Bankowości	Warszawski Instytut Bankowości
Uprawnienia budowlane	Okręgowa Komisja Kwalifikacyjna Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa	Okręgowa Komisja Kwalifikacyjna Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa
Uprawnienia budowlane w telekomunikacji	Stowarzyszenie Budowniczych Telekomunikacji	Stowarzyszenie Budowniczych Telekomunikacji
Specjalizacje lekarskie	Centrum Egzaminów Medycznych	Centrum Egzaminów Medycznych
Dyplomowany księgowy	Oddziały Okręgowe Stowarzyszenia Księgowych w Polsce	Stowarzyszenie Księgowych w Polsce
Trener Organizacji Pozarządowych	Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych	Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych

3. Powszechnie uznawane certyfikaty międzynarodowe

Należy dodać, że pomimo braku regulacji ze strony państwa polskiego, kwalifikacjami są również certyfikaty, dla których wypracowano już system walidacji i certyfikowania efektów uczenia się na poziomie międzynarodowym. Dotyczy to w szczególności kwalifikacji:

- komputerowych: np. ECDL (Europejski Certyfikat Umiejętności Komputerowych),
- językowych: np.: TOEFL, FCE, CAE, DELF, LCCI, ZDAF, DFA.

- finansowych: np. dla doradców finansowych EFA

Dla ww. certyfikatów źródłem opisu efektów uczenia się i wymagań dotyczących walidacji są międzynarodowe standardy egzaminacyjne. W takich przypadkach standardy egzaminacyjne wypracowane przez międzynarodową organizację zostają w całości lub z niewielkimi zmianami (mającymi na celu dostosowanie modelu do warunków krajowych) wprowadzane w Polsce, a o jakość całego procesu dbają polskie instytucje, we współpracy z zagranicznymi partnerami. W związku z powyższym, otrzymanie ww. certyfikatów należy traktować jako uzyskanie kwalifikacji.

Przykładowo certyfikat dla doradców finansowych EFA został wypracowany przez międzynarodową organizację pozarządową EFPA (European Financial Planning Association). Istniejącą procedurę walidacji wdrożył Warszawski Instytut Bankowości, który miał w swojej ofercie również inne certyfikaty międzynarodowe (np. Europejski Certyfikat Bankowca). W przypadku przedsięwzięć adaptacyjnych wypracowane zewnętrznie standardy egzaminacyjne szczegółowo opisują większość aspektów związanych z egzaminem, pozostawiając niewiele miejsca na swobodę i eksperymenty.

Przy rozwiązaniach adaptacyjnych, w których przyjmuje się gotowe modele międzynarodowe, opłaty ponoszone przez kandydata związane z wydaniem certyfikatu przekazywane są zagranicznemu właścicielowi kwalifikacji.

4. Inne możliwości uzyskiwania kwalifikacji

Kwalifikacje w Polsce są możliwe do uzyskania w ramach systemów oświaty i szkolnictwa wyższego oraz poza nimi.

Uczniowie kończący naukę w zasadniczych szkołach zawodowych lub technikach przystępują do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodach (egzaminu zawodowego). Do tego samego egzaminu przystąpić mogą również uczestnicy kwalifikacyjnego kursu zawodowego (jednej z pozaszkolnych form kształcenia). Kwalifikacyjny kurs zawodowy jest prowadzony według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia w zawodach, w zakresie wybranej kwalifikacji. Kwalifikacyjny kurs zawodowy może być organizowany zarówno przez publiczne i niepubliczne szkoły i placówki prowadzące kształcenie zawodowe, jak również przez instytucje rynku pracy oraz podmioty prowadzące działalność oświatową. Egzaminy potwierdzające kwalifikacje w zawodzie prowadzą Okręgowe Komisje Egzaminacyjne (OKE). (Kwalifikacyjny kurs zawodowy reguluje Rozporządzenie MEN w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych z dnia 11 stycznia 2012 r.).

Przykładem procesu prowadzącego do uzyskania kwalifikacji jest również przygotowanie zawodowe dorosłych realizowane przez instytucje rynku pracy. Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy przygotowanie zawodowe dorosłych stanowi formę praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych, realizowaną bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą. Ten instrument aktywizacji musi być realizowany zgodnie z programem przygotowania zawodowego obejmującym nabywanie umiejętności praktycznych i wiedzy teoretycznej oraz zakończyć się egzaminem potwierdzającym kwalifikacje w zawodzie, egzaminem czeladniczym lub egzaminem sprawdzającym.

Można wskazać przykłady kwalifikacji spoza systemów oświaty i szkolnictwa wyższego, które mają znaczenie w określonych środowiskach działalności społecznej lub zawodowej. Do takich kwalifikacji należą:

- Dyplomowany Pracownik Bankowy – kwalifikacja nadawana przez Związek Banków Polskich;
- Specjalista ds. rachunkowości – kwalifikacja nadawana przez Stowarzyszenie Księgowych w Polsce.

5. Kwalifikacje a kompetencje

Definicję kompetencji określono w *Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020*. Zgodnie z nią fakt nabycia kompetencji będzie weryfikowany w ramach następujących etapów:

- a) ETAP I – *Zakres* – zdefiniowanie w ramach wniosku o dofinansowanie lub w regulaminie konkursu grupy docelowej do objęcia wsparciem oraz wybranie obszaru interwencji EFS, który będzie poddany ocenie,
- b) ETAP II – *Wzorzec* – zdefiniowanie we wniosku o dofinansowanie lub w regulaminie konkursu standardu wymagań, tj. efektów uczenia się, które osiągną uczestnicy w wyniku przeprowadzonych działań projektowych,
- c) ETAP III – *Ocena* – przeprowadzenie weryfikacji na podstawie opracowanych kryteriów oceny po zakończeniu wsparcia udzielanego danej osobie,
- d) ETAP IV – *Porównanie* – porównanie uzyskanych wyników etapu III (ocena) z przyjętymi wymaganiami (określonymi na etapie II efektami uczenia się) po zakończeniu wsparcia udzielanego danej osobie.

Kompetencja to wyodrębniony zestaw efektów uczenia się. Opis kompetencji zawiera jasno określone warunki, które powinien spełniać uczestnik projektu ubiegający się o nabycie kompetencji, tj. **wyczerpującą informację o efektach uczenia się** oraz kryteria i metody ich weryfikacji.

Elementem wspólnym kwalifikacji i kompetencji jest zatem konieczność określenia **efektów uczenia się** (np. we wniosku o dofinansowanie, w regulaminie konkursu lub poprzez odniesienie się do określonych standardów¹), czyli wskazania co dana osoba powinna wiedzieć, co potrafić i jakie kompetencje społeczne posiadać po zakończeniu danej formy wsparcia (np. kursu, szkolenia).

W przypadku kompetencji (o ile nie wskazano, że powinny być one potwierdzone formalnym certyfikatem), nie jest konieczne spełnienie **warunków dotyczących walidacji, certyfikowania oraz rozpoznawalności** dokumentów potwierdzających ich nabycie. Kluczowe dla nabywania kompetencji jest natomiast zapewnienie realizacji w ramach projektu ww. czterech etapów.

¹ Np. odniesienie do poziomów biegłości językowej wg Rady Europy, poziomów ECDL, etc.